

Отримано: 14 квітня 2019 року

Прорецензовано: 7 травня 2019 року

Прийнято до друку: 23 травня 2019 року

e-mail: atianakiev99@gmail.com

natalylutsk@gmail.com

DOI: 10.25264/2519-2558-2019-6(74)-86-90

Мірончук Т. А., Одарчук Н. А. Маркери модальності у семантиці тексту анотації до наукової статті. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог: Вид-во НаУОА, 2019. Вип. 6(74), червень. С. 86–90.

УДК: 811.11-112/811.111-126

Мірончук Тетяна Андріївна,

кандидат філологічних наук, доцент, Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Одарчук Наталія Андріївна,

кандидат філологічних наук, доцент, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

МАРКЕРИ МОДАЛЬНОСТІ У СЕМАНТИЦІ ТЕКСТУ АНОТАЦІЇ ДО НАУКОВОЇ СТАТТІ

У статті визначено, які модальності властиві семантиці тексту анотації до наукової статті наук про землю; встановлено їх логічні оператори; виявлено лексичні вербалізатори та граматичні засоби репрезентації кожного класу. Обґрунтовано провідну роль асерторичних та епістемічних модальних суджень в об'єктивації наукового знання у тексті анотації. Висновується теза про актуалізацію змісту філософських категорій істини та правди у тексті анотації семантикою інформативності. Відповідно до змісту логічного оператора встановлено атрибутори стрижневої сема «інформативність», якими визначено «евіденційність», «доказовість», «результативність», «аналітичність», котрі в свою чергу виступають архісемами структурно-композиційних частин тексту анотації й формують однойменні тематичні класи модальної семантики тексту анотації.

Ключові слова: алеатична модальність, асерторична модальність, аподиктична модальність, епістемічна модальність, семантика інформативності, сема евіденційності, сема достовірності, сема доказовості, сема результативності.

Tetiana Mironchuk,

Cand. Sc. in Philology, Assoc. Prof., Taras Shevchenko National University, Kyiv

Natalia Odarchuk,

Cand. Sc. in Philology, Assoc. Prof., Lesia Ukrainka East European National University, Lutsk

MODALITY MARKERS IN TEXT SEMANTICS OF THE RESEARCH PAPER ABSTRACT

The paper studies modal semantics of the research paper abstract in Earth sciences. Modality is defined to be a means through which scientific knowledge is collectively perceived and objectified in language. We claim primary scientific epistemes – truth and objectivity – to be categorized in the text of an abstract through aleatic (apodeictic and assertoric), and epistemic modalities.

We establish “informativeness” to constitute a hyperseme in the semantics of an abstract, with the semes of “evaluation”, “evidentiality”, “verification”, and “validation” to be its attributes. By themselves, the latter denote structural composition of an abstract and head the cognominal semantic classes of an abstract thesaurus.

Apodeictic aleatic modality is marked in the text of an abstract by a seme of causation of certainty, which explicates the meanings of logical operators of “necessarily true”, and “logically certain”. Assertoric aleatic modality is marked in the text of an abstract by semes of assertion and demonstration, which explicate the meanings of logical operators of “be/exist”, “occur”, and “happen” as true. Apodeictic and assertoric judgments are found in the introductory part of an abstract forming its rhetorical topic.

In the text of an abstract, epistemic modality is noticed to vary in the degree of certainty, which made it possible to differentiate between epistemic modality of validation and hypothetical epistemic modality. Logical operators of epistemic modality of validation in the text of an abstract are “evidenced”, “proved”, and “demonstrated”. They are further explicated through the semes of “validation”, “evidentiality”, and “evaluation”. Epistemic judgments are found in the structural part of findings imparting the semantics of an abstract with focal rhetoric.

Hypothetical epistemic modality is marked in the text of an abstract by the semes of assumption, and hypothetization. Its logical operators are established to be “presumably”, “probably”, and “problematic”. The judgments of hypothetical epistemic modality are recurrent in the concluding part of an abstract building the semantics of rhetoric prospects.

Grammar markers of the established modalities are concluded to be the Present Simple, Past Simple, Present Perfect, and Future Simple tense forms, modals and parentheses of assumption, discourse connectors of precision, speculation, approximation, and logical sequence.

Key words: aleatic modality, apodeictic modality, assertoric modality, epistemic modality, informativeness semantics, evaluation seme, evidentiality seme, validity seme, verification seme.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень та публікацій. Малі академічні форми писемної комунікації, до яких належить досліджуваний у статті текст анотації, вирізняються своєю привабливістю сьогодні як для читачів, так і науковців. З огляду на їх високу інформативність, структурно-просторову компактність, жанрову та функціональну варіативність анотовані тексти стали основним джерелом інформування у низці наукових комунікацій (матеріали конференцій, збірник праць, анонси наукових заходів тощо). До того ж, передаючи сутнісну інформацію у конденсованій формі, вони все частіше потрапляють в об'єкт та предмет дослідження мовознавців різних галузей.

Якщо у пост-структуральній парадигмі тема реферативних текстів вивчалась, в основному, з позицій текстології [8], під кутом синтагматики наукової публіцистики й прози [4; 7], або через стилетворчі риси та фактори наукового тексту [13; 15], то із становленням парадигми мовлення, на перший план вийшов комунікативний потенціал вторинних текстів наукової комунікації. Зокрема, почали вивчатися жанрова специфіка малоформатної наукової комунікації [1; 16; 21; 24]. Зроблено спроби типологізувати малі форми академічного усного та писемного мовлення [23; 31; 32] й дослідити становлення новітніх жанрів у відповідь на сучасні інформаційні виклики до наукової комунікації [6; 25]. Вивчається інтертекстуальність продуктів наукового мовлення [12; 22]. Досліджується гендерний фактор у малих форматах академічного дискурсу [28; 29] та соціальна зумовленість академічного дискурсу загалом [33; 35; 37]. Жанрові та лінгвальні особливості наукових текстів стають предметом уваги методистів при розробці курсів з наукового мовлення та академічного письма [10; 26; 27; 30; 37]. Вторинні наукові тексти вивчаються у корпусній лінгвістиці [34].

Проте, малоформатні тексти вторинної наукової комунікації залишаються недослідженими в лінгво-семіотичному розрізі, як наприклад, лакунарною є проблематика продукування смислу та значення в малих формах писемної наукової комунікації, зокрема з'ясування чинників і механізмів, що формують семантичний простір малих форм писемної академічної комунікації, як знаків вторинного означування. Саме на вивчення обсягу модальної семантики тексту анотації наукової статті геологічної тематики та її вербалізаторів сфокусовано дослідження у цій статті. Ця розвідка є продовженням попередніх міркувань стосовно стратифікованої природи поняття семантичний простір текстової мовної одиниці, який розуміємо як суму напластувань значень і змістів, що виявляються на кожному структурно-семантичному рівні надфразової мовної одиниці. У попередніх дослідженнях нами було запропоновано модель семантичного простору комунікативних одиниць, до яких належить також анотація як жанр малоформатної писемної академічної комунікації, а саме, понятійний, лексичний, тематичний, предметно-пропозитивний, функціональний, й метакомунікативний [11, с. 28; 38, с. 110], а також описано механізми ресеміозису інформації у тексті анотації як знака вторинної денотації [38, с. 112-114].

Мета і завдання дослідження. Метою цієї розвідки є з'ясування обсягу модальної семантики у змісті анотації та її семантичних ознак. Увагу у цьому дослідженні буде зосереджено на вербалізації стрижневої семи змісту анотації – «інформативності», яка виявлена на предметно-пропозитивному семантичному рівні. Для цього за допомогою методів дефініційного, контекстуального та дистрибутивного аналізу зміст тексту анотації буде досліджено через призму категорії модальності. Буде зроблено спробу вивчити, які модальності властиві науковим текстам і тексту анотації, зокрема, встановити їх оператори, а через них експлікувати мовні засоби репрезентації певного виду модальності у лексичному та граматичному строї тексту анотації.

Виклад основного матеріалу. Історично поняття «епістеме» було синонімом науки. У класичні часи процес пізнання та набуття абстрактних знань протиставлявся емпірично-буттєвому досвіду й уважався таким, що засновується на когнітивних образах й логічних умовиводах. Тому інформація отримувала визначень об'єктивності та істинності. Хоча у своїй генезі поняття «наукове знання» зазнало багато трансформацій стосовно як і підходів до систематизації пізнаного, так і способів трактування поняття «науковий», і на сьогодні не є однозначно визначеним, учені одностайні у тому, що інтерпретація наукового знання у кожен історично-культурний час спирається на каркас домінуючих мислеформ і категорій – епістем, які визначають сутність і цінність знання через усвідомлене пізнання. [2, с. 5; 17; 18]. Епістемі не є формою знання, а швидше матрицею символів і змістів, які можуть бути репрезентовані певною наукою, її валоративним фоном. Епістемі змінюються зі зміною культурно-історичних і наукових парадигм. Як стверджує М. Фуко сучасний світ живе в антропоцентричній епістемічній парадигмі речей і знаків, які не є ідеальними сутностями, замкненими у собі, а такими, що генерують смисли й інтерпретовані критичним людським світосприйняттям [цит. за 3, с. 1230-1232]. У наукових колах циркулює думка, що сучасний колективний історично-культурний досвід вичерпує методологію пост-раціоналізму й готовий до сприйняття нових спрямувань до засвоєння знання, оскільки нинішній виток науки є діяльним, тобто парадигмою соціальних практик та критичних дискурсів [5, с. 322, 19 с. 25; 37]. Все ж, епістемі точних наук тяжіють ще до «раціональної доказовості» І. Лакаатоша, й спираючись на факти, гіпотези, теорії, висновуються значеннями обґрунтованості, логічності, достовірності та доведеності [цит. за 5 с. 452; 9] і тим самим визначають науковий текст як об'єктивний та істинний.

Епістемі раціональної доказовості формують ціннісний каркас тексту анотації, як окремого прикладу й жанру малоформатної наукової писемної комунікації. Ми постулюємо думку, що у наукових текстах філософська категорія епістемічності транслюється через семантичну категорію інформативності, яка виступає стрижневою семантичною категорією жанрів наукового писемного мовлення й засновується на семі об'єктивного, деперсоналізованого й правдивого висвітлення фрагменту наукового знання. У тексті анотації атрибутами інформативності є семи доказовості, верифікації, результативності та евіденційності, які створюють однойменні лексико-тематичні групи.

Проте, хоча науковий текст й претендує на максимальну істинність та об'єктивність, все ж його семантика деперсоналізованого є швидше формою колективної обумовленості, аніж цілковитого рацію, оскільки текст продукується в антропоцентричній парадигмі. Тому розуміємо, що науковий текст, й анотації, зокрема, є формою суб'єктивації логічно-абстрактних мислеформ, тобто є судженнями, які невід'ємні від модальних атрибутів.

У нашій роботі ми закріплюємо за модальністю значення способу співвіднесення змісту з реальністю й розуміємо модальність як експліковану характеристику й дескрипцію пропозиції судження. З оперттям на сучасні трактування категорії модальності [14; 20], ми визнаємо доцільність розмежовувати між власне модальністю й модусом, як відношенням частини до цілого, й вважаємо модус ширшою категорією, яка окрім модальності включає категорії оцінки, емотивності, авторизацію та психосоціальні параметри тексту. Уважаємо, що разом з епістемами й модальністю модус представляє досвід колективного суб'єкта, обсяг пізнаності фрагменту світу й разом з концептуалізацією наукового знання вибудовує наукову картину світу. Наразі зупинимось на виявленні наявних у змісті анотації логічних модальностей та способів їх репрезентації у семантиці тексту анотації.

Анотація як жанр малоформатного наукового мовлення невід'ємна від гностики і засвоєння, тому у своїй функціональній складовій, вона об'єднує семантичні ознаки алетичної модальності: аподиктичної, як суджень про неминучість та детермінованість стану, асерторичної – модальності дійсності та реального стану справ, представленої операторами констатації фактів, а також епістемічності модальності, яка указує на ступінь обґрунтованості даних. До складу асерторичної модальності можна також віднести гіпотетичну модальність, яка визначає ймовірність та вірогідність правдивості судження. Усі види алетичної та асерторичної модальностей так чи інакше корелюють з поняттям істини або її доведенням у тексті анотації. Розглянемо уважніше кожен вид модальності і його представленість у мовному тлі тексту анотації.

Алетична аподиктична та асерторична модальності проявляються у констатації істини, проте аподиктичними судженнями констатується зумовленість та причинність істинного стану речей, а алетичними асерторичними судженнями стверджується і демонструється наявність істинних фактів. Аподиктичні алетичні судження реферують до ситуацій, які сприймаються як аксіоми чи закони природи; вони зумовлені ієрархічною організацією стану речей в природі, онтологічними законами природи, або є данністю. Операторами алетичних аподиктичних суджень в анотаціях статей природознавчої тематики виступають значеннєві атрибути «визначено», «зумовлено», «неспростовно правдиво». Відповідно, актуалізація

аподиктичної модальності у текстах анотації сконцентрована у частині базової інформації композиційної структури анотації, якою вводиться тема з певної проблематики, ієрархічна зумовленість місця досліджуваної тематики та/чи потреба її вивчення:

e.g.: *High-intensity jökulhlaups have the ability to break off large boulders from bedrock and emplace and rotate them (1: Geology).*

Граматичними засобами експлікації семантики «беззаперечної істини» виступає часова форма Present Simple or Present Perfect, а лексичні засоби реалізують тематичну семантику причинної зумовленості, системності (phylum), методології та прийомів дослідження на зразок (*class, system, genus, cause, determine, place, order, effect, reason etc.*). Загалом, ця модальна категорія проявляється семантичною ознакою спричинювання істини. У темо-рематичній організації тексту аподиктичні судження виступають темою та антецедентом суджень асерторичної модальності.

However, until now no research has been conducted to try and identify if or where an erionite enrichment zone occurs at this locality. (ApJ) → To address this issue, rock samples from the Arikaree, Brule, and Chadron formations were gathered and subsequently examined using an optical microscope (AsJ) (5: Medical Geology).

Асерторичні алетичні судження власне описують процедуру дослідження, хід експерименту, методологію доведення чи дослідження. Асерторична алетична модальність у тексті анотації маркована семантичною ознакою узальності та реального стану справ. Вона представлена асерціями, ступінь достовірності та вірогідності яких не піддається сумніву, оскільки подається фактологічна інформація. Модальним оператором асерторичних суджень у текстах природознавчого змісту виступають «бути відомим», «існувати як істинне чи правдиве», «визнавати як істинне».

Типовим граматичним інструментарієм є часові форми дієслова в Past Simple, рідше в Present Simple, речення екзистенційальної семантики з катафоричними структурами *there is/ are*. Лексичними вербалізаторами асерторичної модальності стають лексеми, що позначають типовість, закономірність та описовість (*basically, usually, normally, to know, etc.*).

e.g.: *Erionite is a naturally occurring zeolite mineral and is known as respiratory carcinogene... (5: Medical Geology).*

Граматично, ця модальна категорія проявляється семантичною ознакою ретроспективної описовості чи послідовності:

e.g.: *These rocks originally carried a remanent magnetization parallel to the geomagnetic field during their formation. After being rotated by the flood, they acquire a VRM parallel with Earth's magnetic field. (1: Geology).*

У темо-рематичній організації тексту асерторичні судження виступають антецедентом суджень епістемічної модальності;

e.g.: *Unlike typical cratons, the Wyoming craton underwent pervasive deformation ca. 80–55 Ma during the Laramide orogeny in the west-central United States (AsJ) → Continuous low velocities are observed beneath the Yellowstone hotspot and the Cheyenne belt (ApestJ) (4: Geology)*

Епістемічна модальність звернена до пізнаності речей та явищ у світу; вона декларує глибину пошуку, а стосовно тексту анотації – наукового. Присутність суджень епістемічної модальності у статтях природознавчого спрямування визначається їх призначенням до експериментів, винаходів та відкриттів. Будучи пов'язаними з новизною інформації, епістемічні судження, як правило, розміщуються у рематичній частині тексту. У тексті анотації вони виявляються в структурній частині дискусії та результатів, якими, відповідно, актуалізується еристична та евристична семантика. Першою маніфестується зміст полемічності, (не)підтвердження поставленої гіпотези, критики точки зору опонентів, другою – сенсаційності чи відкриття. Помічено, що у тексті анотації епістемічні судження проявляють варіативність стосовно ступеню обґрунтованості та доведеності. Тому вважаємо за доцільне розрізняти епістемічні судження з семантикою достовірності та гіпотетичності.

Судження епістемічної модальності достовірності описуються операторами «очевидно», «неспростовно», «доказово». Вони стверджують нову інформацію, яка визначена, переконливо доведена та однозначна. Граматичним інструментарієм епістемічних суджень достовірної семантики виступають структури з видо-часовою формою дієслова в Present Perfect чи Present Simple. Лексичними маркерами суджень названого виду модальності, як виявив ілюстративний матеріал, виступають лексеми доказової семантики, на зразок: *provide, evidence, explain, be found, reasonable, indicate/ indicators, results, develop, identified from the analysis, confirm, data show etc.*, або цифрові визначення: *leads to a 22% decrease, ... TiO2 ranges from 0.4-1.7 weight%.*, які додатково наділяють зміст тексту ознакою прецизійності:

e.g.: *We present here a three-dimensional shear wave velocity model beneath the Wyoming craton constrained from Rayleigh wave data, which reveal new details about the cratonic lithosphere (4: Geology).*

Підвидом епістемічної модальності у роботі вважаємо гіпотетичну модальність, яку за структурною ознакою (представленістю часовою формою Future Simple) часто визначають як темпоральну. Нашим класифікаційним критерієм виступає ознака ступеню достовірності. Маючи нижчий рівень верифікованості та вищий рівень сумнівності, гіпотетичні судження у тексті анотації природознавчого змісту проявляються операторами «ймовірно», «можливо». Зазначені логічні оператори маніфестують семантику непевності, неоднозначності, апроксимації, яка граматично проявляється структурами з видо-часовими формами дієслова в Future Simple, чи з модальними дієсловами *can/ may*. Лексично судження марковані іменниками/дієсловами точки зору, показниками наближеності, індуктивно-дедуктивною лексикою, що передбачає високий рівень імплікацій (*we propose; we suggest, we consider, assumptions, unclear, approximately/ about, average*) чи цифровими показниками наближеності:

e.g.: *The average lithosphere thickness beneath the craton is ~150 km, ... (4: Geology).*

Як свідчить ілюстративний матеріал, судження цієї групи були частотними в частині висновків, яка має проспективний вектор:

e.g.: *Magmatic margins, therefore, may contain detachments abandoned during continental breakup (2: Geology).*

або як авторські припущення, які похідні від доказової очевидності результатів:

e.g.: *We consider the field to be active in the sense that the drumlins are shaped by the current glacial regime (3: Geology).*

Також зустрічались гіпотетичні судження як некатегоричне спростування невдалості попередніх досліджень, чи висловлення точки зору щодо причинної зумовленості стану речей:

e.g.: *Furthermore, contrary to recent suggestions that environmental signals may be rendered incomplete in fluvial systems by autogenic processes ...* (6: *Geology*).

Висновок. У результаті семантичного аналізу лексики та синтагматики текстів анотацій до наукових статей наук про землю встановлено, що категорія модальності у тексті анотації є способом об'єктивації пізнаного колективним суб'єктом наукового знання. Транслюючи епістемічні валорації істинного та правдивого відображення наукового пізнання, зміст текстів анотацій маніфестує наявність алетичної (аподиктичної та асерторичної) та епістемічної (достовірності та гіпотетичності) модальностей.

Семи «інформативність» виступає стрижневою семою змісту наукового тексту й анотації, зокрема. Семи «евіденційність», «доказовість», «результативність», «аналітичність» виступають конкретизаторами семи «інформативність» та архісемами структурно-композиційних частин тексту анотації й формують однойменні тематичні класи модальної семантики тексту анотації.

Аподиктична алетична модальність у тексті анотації проявляється семантичною ознакою спричинювання. Логічними операторами алетичних аподиктичних суджень в анотаціях наукових статей природознавчої тематики виступають значеннєві атрибути «визначено», «зумовлено», «неспростовно правдиво».

Асерторична алетична модальність у тексті анотації маркована семантичною ознакою узуальності та реального стану справ. Логічними оператором асерторичних суджень у текстах природознавчого змісту виступають «бути відомим», «існувати як істинне чи правдиве», «визнавати як істинне». Судження з аподиктичною й асерторичною модальністю у текстах анотації представлені в інтродуктивній частині композиційної структури тексту анотації, формуючи риторичний топик анотації.

Епістемічна модальність достовірності маркована семантичними ознаками аналітичності, доведеності та евіденційності. Логічними операторами епістемічних суджень виступають «очевидно», «неспростовно», «доказово». Судження епістемічної достовірної семантики сконцентровані в структурно-композиційній частині результатів тексту анотації, формуючи риторичний фокус анотації.

Епістемічна гіпотетична модальність маркується семантичною ознакою сумніву та недоведеності. Логічними операторами гіпотетичних суджень виступають «ймовірно», «можливо». Судження гіпотетичної семантики розміщуються у частині висновків композиційно-структурного рисунку тексту анотації, формуючи риторичний проспект анотації.

Граматичними маркерами визначених модальностей у тексті анотації є часові форми Present Simple, Past Simple, Present Perfect та Future Simple, модальні дієслова зі значенням припущення (переважно “may”), парантетичні слова на позначення прецизійності, припущення, приблизності, логічного витікання. Лексичними вербалізаторами виявлено іменники, прикметники, дієслова та прислівники, що мають у дефініціях семи «інформативність», «евіденційність», «доказовість», «результативність», «аналітичність».

У подальшому найбільше перспективним і нарізним видається дослідити наповненість функціонального рівня тексту анотації семантичними категоріями оцінки, емотивності та модусу, які формують екстернальний валоративний контекст жанру анотація.

Література:

1. Бацевич Ф. С. Лінгвістична генологія: проблеми і перспективи. Львів, 2005. 264 с.
2. Голубовська І. О. Класичні мови у контексті сучасного мовознавства: епістема, метамова, інструментарій. *Studia Linguistica*. 2014. Вип. 8. С. 3–10.
3. Грицанов А. А. Эпистема. *Новейший философский словарь* / сост. гл. ред. А. А. Грицанов. Мн., 2003. С. 1230–1232. (доступно: <https://www.e-reading.club/book.php?book=149350>).
4. Клинг В. И. Лингвостилистические параметры жанров функционального стиля научной прозы: Автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04. Москва, 1989. 23 с.
5. Кун Т. Структура научных революций [пер. с англ.]. Москва, 2002. 608 с.
6. Компанцева Л. Ф. Виртуальный дискурс: жанровые инновации. *Вісник Дніпропетровського ун-ту. Серія: Мовознавство*. Дніпропетровськ, 2005. №2/2. С. 45–51.
7. Кузьмина Е. С. Синтагматика научного текста. Москва, 1986. 120 с.
8. Кусько К. Я. Лінгвістика тексту за фахом. *Лінгводидактична організація навчального процесу з іноземних мов*. Львів. С. 5–29.
9. Лакатош І. Дослідницькі програми Поппера і Куна у фокусі фальсифікаціонізму. *Психологія і суспільство*. 2013. № 4. С. 6–17.
10. Максимчук В. М., Дудок Р. І. Англійська мова для аспірантів та науковців гуманітарно-природничих спеціальностей університетів. Львів. 2006. 232 с.
11. Мірончук Т. А., Пастушенко Т. В. Функціональний рівень тексту наукової анотації. *Лінгвістичні та методичні проблеми вивчення іноземних мов на природничих факультетах*. Луцьк: ПП «Іванюк», 2017. С. 26–37.
12. Михайлова Е. В. Интертекстуальность в научном дискурсе (на материале статей): Автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.19. Волгоград, 1999. 18 с.
13. Непийвода Н. Ф. Мова української науково-технічної літератури (функціонально-стилістичний аспект): Автореф. дис. ... докт. філол. наук: 10.02.01. Київ, 1997. 40 с.
14. Ніка О. Теорія модусу в сучасній лінгвістиці. *Українська мова*. 2011. № 2. С. 20–28.
15. Панченко О. І. Лінгвістика стислого тексту (на матеріалі сучасної російської мови): Автореф. дис. ... докт. філол. наук: 10.02.02. Дніпропетровськ, 1998. 34 с.
16. Столярова М. А. Етикет у віртуальній англомовній комунікації (на матеріалі чатлайнових сесій): Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Київ, 2005. 20 с.
17. Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди [редкол.: В. І. Шинкарук та інші]. Київ, 2002. Т. VI. 742 с.
18. Фуко М. Слова и вещи. Архитектура гуманитарных наук [пер. с фр.]. Санкт-Петербург, 1994. 408 с.
19. Фурман А. В. Генеза науки як глобальна дослідницька програма: циклічно-вчинкова перспектива. *Психологія і суспільство*. 2013. № 4. С. 18–36.
20. Шмелев А. Д. Правда vs истина в диахроническом аспекте. *Логически анализ языка. Истина и истинность в культуре и языке*. Москва: Наука, 1995. С. 55–58.
21. Яхонтова Т. В. До концепції мовленнєвих жанрів: теоретичні аспекти, прикладне застосування. *Нова філологія: зб. наук. пр.* Запоріжжя, 2005. №1 (21). С. 168–174.

22. Яхонтова Т. В. Інтертекстуальність наукових жанрів. *Новітня філологія*. 2007. № 5 (25). С. 15–23.
23. Яхонтова Т. В. Класифікація наукових жанрів: принципи, проблеми, перспективи. *Вісник Харків. нац. ун-ту*. Харків, 2003. № 609. С. 120–124.
24. Яхонтова Т. В. Комунікативно-прагматична та мовна характеристика конференційного жанру “handout”. *Науковий Вісник Волинського державного ун-ту ім. Лесі Українки. Філологічні науки*. Луцьк, 2007. № 4. С. 345–348.
25. Яхонтова Т. В. Нові тенденції в сучасному англомовному науковому дискурсі. *Мова і культура*. Київ, 2005. Вип. 8. Т. 2. Ч.2. С. 61–67.
26. Яхонтова Т. В. Основи англомовного наукового письма. Львів, 2002. 220 с.
27. Bawarshi A. S. (2003). Gender and the Invention of the Writer: Reconsidering the Place of Invention in Composition. Utah, 207 p.
28. Berkenkotter C., Huckin T. N. (1995). Gender Knowledge in Disciplinary Communication: Cognition, Culture, Power. Hillsdale, 190 p.
29. Bhatia V. K. (1998). Generic Conflicts in Academic Discourse. In: *Gender Studies in English for Academic Purposes*, 15–28.
30. Björk L., Räisänen C. (1997). Academic Writing: A University Writing Course. Lund, 400 p.
31. Brett P. A. (1994). Genre Analysis of the Results Section of the Sociology Articles. In: *English for Specific Purposes*, 1 (13), 47–59.
32. Bunton D. (2002). Generic Move in PhD Thesis Introduction. In: *Academic Discourse*, 57–75.
33. Christie F. (1991). Genre as Social Processes. In: *Working with Genre: Papers from the 1989 LERN Conference*, 73–88.
34. Conrad S. (1996). Investigating English Texts with Corpus-based Techniques: An Example from Biology. In: *Linguistics and Education*, 8, 299–326.
35. Crystal D. (1997). English as a Global Language. Cambridge, 150 p.
36. Doudley-Evans T., John St. M. J. (1998). Developments in English for Specific Purposes. Cambridge, 304 p.
37. Fairclough N. (1995). Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language. Harlow, 265 p.
38. Mironchuk T., Odarchuk N. (2018). Semantic Space of the Research Paper Abstract. In: *Research Trends in Modern Linguistics and Literature*. International Journal, 1, 108–122.

Джерела ілюстративного матеріалу:

1. Berndt Th., Adrian R. Muxworthy Dating Icelandic Glacial Floods Using a New Viscous Remanent Magnetization Protocol. In: *Geology* (February, 2017, 45 (2)). URL: retrieved from: <http://geology.geoscienceworld.org/content/early/2017/02/02/G38644.1>
2. Ebinger C.J., Casey M. Continental Breakup in Magmatic Provinces: An Ethiopian Example. In: *Geology*. (June, 2001, 29, 527-530)/ URL: retrieved from: <http://geology.gsapubs.org/content/29/6/527.full.pdf+html>.
3. Mark D. Jh., Schomacker A., Benediktsson Í. Ö. and others. Active Drumlins Field Revealed at the Margin of Múlajökull, Iceland: A Surge-type Glacier. In: *Geology* (October, 2010, 38, 943-946). URL: retrieved from: <http://geology.gsapubs.org/content/38/10/943.abstract>
4. Riddhi D., Aibing Li. Destruction of the Wyoming Craton: Seismic Evidence and Geodynamic Processes. In: *Geology* (November, 2014, 44 (11)). URL: retrieved from: <http://geology.geoscienceworld.org/content/44/11/883>.
5. Tait E. E., Baran Z. A Case Study of Medical Geology: Investigation of the Occurrence of Erionite and Potential Enrichment Zones at Reva Gap in Harding County. In: *The Geological Society of America*. GSA Annual Meeting in Denver, Colorado, USA, 2016 Paper No. 50-3. Presentation Time: 2:05 PM. URL: <https://gsa.confex.com/gsa/2016AM/webprogram/Paper282115.html>.
6. Toonen Wil. H.J., Foulds S. A., Macklin M. G., Lewin Jh. Events, Episodes, and Phases: Signal from Noise in Flood-sediment. In: *Geology* (February, 2017, 45 (2)). URL: <http://geology.geoscienceworld.org/content/early/2017/02/02/G38540.1>.